

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมภาษาไทย

เอกสารชั้นต้น

- หจข. ร.5 บ.1.7/2 พระราชวินิจฉัยในรัชกาลที่ 5 เรื่องบายศรี, อภิเชก, นั่งบนกองแก้วกองทอง (10 มกราคม พ.ศ. 2445 – 18 เมษายน พ.ศ. 2447)
- หจข. ร.5 บ.10/9 ราชากิเชก 5 ประการและทศพิธราชธรรม 10 ประการ (ม.ท.)
- หจข. ร.5 ศ.6/7 รูปภาพหน้าต่างพระอุโบสถวัดบรมนิวาส (ม.ท.)
- หจข. ร.5 ศ.13/39 ข้าราชการแลราษฎรทูลเกล้าถวายพระพุทธรูป (6 มกราคม พ.ศ. 2448 – 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2451)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1213 เลขที่ 45 สมุดพระราชพิธีพระบรมราชาภิเชก (พ.ศ. 2394)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1213 เลขที่ 55 ประกาศปฏิญาณตามใจจริงเครื่องประดับยศในสยามเก่า ใหม่ (พ.ศ. 2394)
- หข. ร.4 จ.ศ.1213 เลขที่ 63 หนังสือเรื่องพระราชพิธีราชาภิเชก (พ.ศ. 2394)
- หข. ร.4 จ.ศ.1214 เลขที่ 4 จดหมายอัศรมหาเสนาบดี (พ.ศ. 2395)
- หข. ร.4 จ.ศ.1214 เลขที่ 84 ประกาศเรื่องสังฆทาน (พ.ศ. 2395)
- หข. ร.4 จ.ศ.1214 เลขที่ 94 ประกาศ (พ.ศ. 2395)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1215 เลขที่ 53 ร่างตราถึงเมืองปราจีนบุรีให้เกณฑ์ไพร่ ตัดไม้ตะเคียนไม้โชน ไม้ทับ (พ.ศ. 2396)
- หข. ร.4 จ.ศ.1215 เลขที่ 103 ห้ามคฤหัสถ์คบกับภิกษุสามเณร (พ.ศ.2396)
- หข. ร.4 จ.ศ.1216 เลขที่ 118 จดหมายเหตุ (พ.ศ. 2397)
- หข. ร.4 จ.ศ.1216 เลขที่ 122 พระบรมราชโองการ เสด็จพระราชดำเนินไปบำเพ็ญพระราชกุศลกรุงเก่า (พ.ศ. 2397)
- หข. ร.4 จ.ศ.1216 เลขที่ 123 พระบรมราชโองการชุมนุมพระราชาคณะให้ปฤกษาเรื่อง วิสุทคามสีมา (พ.ศ. 2397)
- หข. ร.4 จ.ศ.1216 เลขที่ 148 พระบรมราชโองการ (พ.ศ. 2407)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1217 เลขที่ 129 พงศาวดารเมืองเหนือเรื่องเชิญพระชินศรีมาวัดบวรนิเวศ (พ.ศ. 2398)
- หข. ร.4 จ.ศ.1218 เลขที่ 46 พระราชสาส์นส่งไปเมืองอเมริกา (พ.ศ. 2399)

- หข. ร.4 จ.ศ.1218 เลขที่ 101 ประกาศเรื่องห้ามไม่ให้ทิ้งสัตว์ตายลงน้ำ (พ.ศ. 2399)
- หข. ร.4 จ.ศ.1218 เลขที่ 117 ประกาศเรื่องฉลองวัดชุมพลนิกายารามเมื่อปีมะโรงอัฐศก 1218 (พ.ศ. 2399)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1219 เลขที่ 19 สำเนาแปลใบบอกเมืองสกลนคร (พ.ศ. 2400)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1219 เลขที่ 20 ร่างตราถึงพระยาสระบุรี (พ.ศ. 2400)
- หข. ร.4 จ.ศ.1219 เลขที่ 147 พระราชสาส์นเรื่องตอบรับเครื่องราชบรรณการ (พ.ศ. 2400)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1220 เลขที่ 30 สำเนาจดหมายถึงเจ้าพระยานิกรบดินทร์ (พ.ศ. 2401)
- หข. ร.4 จ.ศ.1220 เลขที่ 110 สำเนาเบี้ยหวัด (พ.ศ. 2401)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1221 เลขที่ 13 สำเนาแปลจดหมายเมืองหลวงพระบาง (พ.ศ. 2402)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1222 เลขที่ 82 ประกาศเรื่องความเป็นมาของพระสมุทรเจดีย์และการสถาปนาปฏิสังขรณ์สมัย ร.4 (พ.ศ. 2403)
- หข. ร.4 จ.ศ.1223 เลขที่ 116 ประกาศเรื่องเดือนราษฎรในการทำนา, ภาษีฝิ่น, นามพระพุทธรูปขุขันธ์ (พ.ศ. 2404)
- หข. ร.4 จ.ศ.1223 เลขที่ 130 ประกาศคำประกาศเทวดาในวันสวดมนต์บ้นจุพระบรมธาตุที่พระนครคีรี (พ.ศ. 2404)
- หข. ร.4 จ.ศ.1223 เลขที่ 157 หนังสือเรื่องการรับเงินจากหลวงนาวาเวณิกรและเกณฑ์เลิกปักคันทนา (พ.ศ. 2404)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1226 เลขที่ 42 บัญชีเงินก่อสร้าง (พ.ศ. 2407)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1226 เลขที่ 123 พระราชทานสีมาวัดราชประดิษฐ์ (พ.ศ. 2407)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1228 เลขที่ 142 เรื่องเสด็จประพาสเมืองพิษณุโลก (พ.ศ. 2409)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1228 เลขที่ 195 พระราชสาส์นตอบมายังท่าน ล.เอต.ว.สลอเวค (พ.ศ. 2409)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1229 เลขที่ 26 ถึงหมอบรัดเกล้าด้วยหนังสือไปบอล (พ.ศ. 2410)
- หข. ร.4 จ.ศ. 1230 เลขที่ 30 ประกาศเรื่องวิสุคามสีมาวัดนามบัญญัติและวัดตรีทศเทพ (พ.ศ. 2411)
- หข. ร.4 พระราชนิพนธ์ ไม่ปรากฏ จ.ศ. เลขที่ 14 จดหมายพระเสริมพระไสย (ไม่ปรากฏ จ.ศ.)
- หข. ร.4 บัญชีหมายรับสั่ง จ.ศ. 1229 เลขที่ 11 ทรงรับสั่งเรื่องต่างๆ (พ.ศ. 2410)
- หข. ร.4 บัญชีหมายรับสั่ง จ.ศ. 1229 เลขที่ 22 จัดเรือถวายพระเจ้าลูกเธอ (พ.ศ. 2410)
- หข. ร.4 บัญชีหมายรับสั่ง จ.ศ.1229 เลขที่ 47 ทรงรับสั่งเรื่องต่างๆ (พ.ศ. 2410)
- หข. ร.4 บัญชีสั่งเขป จ.ศ.1225 เลขที่ 150 ประกาศ จ.ศ. 1225 (พ.ศ. 2406)
- หข. ร.4 ไม่ปรากฏ จ.ศ. เลขที่ 57 ประกาศเรื่องพระราชวงศานุวงศ์ที่ทรงผนวช (ไม่ปรากฏ จ.ศ.)
- หข. ร.4 ไม่ปรากฏ จ.ศ. เลขที่ 71 ประกาศเรื่องปวารณา (ไม่ปรากฏ พ.ศ.)
- หข. ร.4 ไม่ปรากฏ จ.ศ. เลขที่ 112 ประกาศเรื่องประกาศไทยทานคนแก่คนชรา (ไม่ปรากฏ พ.ศ.)

- หข. ร.4 ไม่ปรากฏ จ.ศ. เลขที่ 224 รัชกาลที่ 4 ทรงผนวช (ไม่ปรากฏ พ.ศ.)
- หข. ร.4 ไม่ปรากฏ จ.ศ. เลขที่ 225 เสด็จไปขอพระธาตุที่ปทุมเจดีย์ (ไม่ปรากฏ พ.ศ.)
- หข. ร.4 ไม่ปรากฏ จ.ศ. เลขที่ 258 เรื่องสร้างวัดราชประดิษฐ์ (ไม่ปรากฏ พ.ศ.)
- หข. ร.4 ไม่ปรากฏ จ.ศ. เลขที่ 259 พระราชดำริเรื่องโปรดให้ขุดสระใหญ่ (ไม่ปรากฏ พ.ศ.)
- หข. ร.4 ไม่ปรากฏ จ.ศ. เลขที่ 367 ธรรมเนียมเรื่องสวดมนต์ (ไม่ปรากฏ พ.ศ.)
- หข. ร.4 ไม่ปรากฏ จ.ศ. เลขที่ 405 พระราชกระแสเรื่องพระพุทธรูปและกราบไหว้พระ (ไม่ปรากฏ พ.ศ.)
- หข. ร.4 หมายรับสั่ง จ.ศ.1227 เลขที่ 12 รับสั่งฝังหลักพระอุโบสถวัดราชประดิษฐ์ ปีนธู สัปตศก (พ.ศ. 2408)
- หข. ร.4 หมายรับสั่ง จ.ศ.1227 เลขที่ 14 รับสั่ง (พ.ศ. 2408)
- หข. ร.4 หมู่ประกาศ จ.ศ. 1226 เลขที่ 164 เรื่องคำจารึกพระคาถาเยถัมมา ฯลฯ ที่พระปทุมเจดีย์ (พ.ศ. 2407)
- หข. ร.4 หมู่ประกาศ จ.ศ.1227 เลขที่ 152 ประกาศที่วิสุทคามสีมาวัดราชประดิษฐ์กับเครื่องประดับยศ (พ.ศ. 2408)
- หข. ร.4 หมู่ประกาศ จ.ศ. 1227 เลขที่ 153 ประกาศวิสุทคามสีมา (พ.ศ. 2408)
- หข. ร.4 หมู่ประกาศ จ.ศ. 1229 เลขที่ 207 บัญชีเบิกตุ้มเตรียมฉลองวัดปทุมวัน (พ.ศ. 2410)
- หข. ร.4 หมู่ประกาศ ไม่ปรากฏ จ.ศ. เลขที่ 537 ประกาศ (ไม่ปรากฏ พ.ศ.)
- หข. ร.4 หมู่ประกาศ ไม่ปรากฏ จ.ศ. เลขที่ 587 พระนามพระเจ้าลูกเธอใน รัชกาลที่ 4, 5 (ไม่ปรากฏ พ.ศ.)

เอกสารชั้นรอง

- การศาสนา, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. (2525). *ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.
- การศาสนา, กรม. (2550). *พระไตรปิฎกฉบับประชาชน ตอนว่าด้วยพระวินัย*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญญรัตน์ เวชศาสตร์. (2541). *ศรีธัญชัยในอุษาคเนย์*. กรุงเทพมหานคร: โครงการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- กฤษฎา พิณศรี. (2541, ตุลาคม – ธันวาคม). อิทธิพลศิลปวัฒนธรรมตะวันตกในงานจิตรกรรมฝาผนังวัดโพธิ์นิมิตสถิตมหาสีมาราม. *เมืองโบราณ*, 25(4), 54 – 66.
- ขาว เหมือนวงศ์. (2531, สิงหาคม). ดาราศาสตร์และการเมืองไทย. *ศิลปวัฒนธรรม*, 9 (10), 26 – 43.

- จดหมายเหตุ รัชกาลที่ 3 เล่ม 4. (2530). จัดพิมพ์ในมหามงคลเฉลิมพระเกียรติวัดพระบรมราช
สมภพครบรอบ 200 ปี พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2530. กรุงเทพมหานคร:
รัฐบาลไทย.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2461). *จากกวัดราชประดิษฐ์*. พระนคร: อักษรนิติ.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2468). *จดหมายเหตุระยะทางเสด็จเมืองเหนือ*. พระ
นคร: โสภณพิพิธธรรมานการ.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2499). *เรื่องวัดสมอรายอันมีนามว่าวัดราชาธิวาส*.
พระนคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2504). *ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2408 – 2411*.
พระนคร: ศุภสภา.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2506). *พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม 1*. พระนคร: ศุภสภา.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2511). *มหามกุฏราชานุสรณ์*. พระนคร: มหามกุฏราช
วิทยาลัย.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2515). *ประชุมพระราชนิพนธ์ภาษาบาลีในรัชกาลที่ 4*.
พระนคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2521). *พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว*. พระนคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2547ก). *พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับงาน
พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2547ข). *ชุมนุมพระบรมราชาธิบายและประชุมพระราช
นิพนธ์ภาคปกิณกะพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้า*. กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2547ค). *รวมพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้า อยู่หัวเรื่องชุมนุมพระบรมราชาธิบายและประชุมพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 4*.
กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2547ง). *รวมพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้า อยู่หัวเรื่องพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพ
มหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2548ก). *ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4*. กรุงเทพมหานคร:
มูลนิธิโครงการตำรามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2548ข). *รวมพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 4 เรื่องประชุมประกาศ รัชกาลที่ 4*. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา.
- จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2548ค). *รวมพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องพระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2528). *พระราชพิธีสิบสองเดือน เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2541). *พระราชพิธีสิบสองเดือน เล่ม 2*. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2550, ตุลาคม). พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5 วัดพระนามบัญญัติ วัดราชประดิษฐ์ฯ. *ศิลปวัฒนธรรม*, 28(12), 79 – 87.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. มปป., *พระราชกรัณยานุสรณ์*. พระนคร: คลังวิทยา.
- จุฑารัตน์ จิตโสภณ. (2554). *วิเคราะห์แนวคิดของรัชกาลที่ 4 ที่สะท้อนผ่านงานจิตรกรรมเรื่องอิเหนาในพระวิหารหลวง วัดโสมนัสวิหาร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เจือ สตะเวทิน. (2516). *สุภาซิตไทย*. กรุงเทพมหานคร: สุทธิสารการพิมพ์.
- ฉวีงาม มาเจริญและคณะ. (2545). *พระพุทธรูปสำคัญ*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ฉัตรบงกช ศรีวัฒนสาร. (2546). *การพระราชพิธีสิบสองเดือนในจิตรกรรมฝาผนังวัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชาติรี ประกิตนันทการ. (2550). *การเมืองและสังคมในศิลปะสถาปัตยกรรม*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- เชษฐ์ ดิงสัญชลี. (2552, ตุลาคม – ธันวาคม). จากถาวรหตุสู่วัดมกุฏกษัตริยาราม: ภาพจิตรกรรมเรื่องอนาถปิณฑกะถวายพระเชตะวัน. *เมืองโบราณ*, 35(4), 109 – 117.
- ชื่นสุข กาญจนภิญโญวงศ์. (2547). *พระพุทธปฏิมาสมัยรัชกาลที่ 3 – รัชกาลที่ 5: การเปลี่ยนแปลงคติการสร้างและรูปแบบศิลปกรรม*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฐานิยา ปิ่นจินดา. (2550). *ปัญญาสชาดกและวรรณคดีนิทานจากจิตรกรรมที่บานและหน้าต่างพระอุโบสถวัดสุเมพวรารามราชวรมหาวิหาร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ณัฐภัทร จันทวิชและคณะ. (2549). *ศิลปกรรมแบบพระราชนิยมพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- เดชาดิศร. กรม สมเด็จพระ (2508). *โคลงโลกนิติ*. พระนคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2472). *ประวัติสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์เมื่อก่อนเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน*. พระนคร: ม.ป.ท.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้า กรมพระยา. (2503). *ประดิษฐานพระสงฆ์สยามวงศ์ในลังกาทวีป*. พระนคร: กรมศิลปากร.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2505). *ความทรงจำ*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้า กรมพระยา. (2508). *ตำนานละครอิเหนา*. พระนคร: คลังวิทยา.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้า กรมพระยา. (2510). *ตำนานพระพุทธรูปสำคัญ*. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2516). *นิทานโบราณคดี*. กรุงเทพมหานคร: ศิลปาบรรณาคาร.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2526). *พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2529). *ตำนานเรื่องเครื่องโต๊ะและถ้วยปั้น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการ.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2539). *พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5*. กรุงเทพมหานคร: วัชรินทร์การพิมพ์.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้า กรมพระยา. (2546). *ละครพ่อนรำ ประชุมเรื่องละครพ่อนรำที่กระบี่กระบี่ ต้นตำราพ่อนรำ ตำนานเรื่องละครอิเหนา ตำนานละครดีกัดำบรรพ์*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้า กรมพระยา และสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์. (2505). *สาส์นสมเด็จพระเจ้า กรมพระยา*. พระนคร: ศุภสภา.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้า กรมพระยา และสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์. (2505). *สาส์นสมเด็จพระเจ้า กรมพระยา*. พระนคร: ศุภสภา.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้า กรมพระยา และสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์. (2505). *สาส์นสมเด็จพระเจ้า กรมพระยา*. พระนคร: ศุภสภา.
- โตม ไกรปกรณ์. (2542). *ตำราพระราชพิธีสมัยรัชกาลที่ 4 - 5*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ทวีลาภ การะเกด. (2533). *จิตรกรรมฝาผนังปริศนาธรรมภายในพระอุโบสถวัดบรมนิวาส กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. (2481). *พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 3*. พระนคร: พิพิธมณเฑียร.
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. (2504). *พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2*. พระนคร: คุรุสภา.
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. (2506). *พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ฉบับหอสมุดแห่งชาติ*. พระนคร: ป.พิศนาคะ.
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. (2526). *พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 1*. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา.
- ทิพากรวงศ์, สมเด็จพระเจ้าพระยา. (2547). *พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ธรรมปรีชา (แก้ว), พระยา. (2535). *ไตรภูมิโลกวินิจยภคา*. กรุงเทพมหานคร: เอ็ดดิสันเพรส โพรดักส์.
- นริศ อางยีนยง. (2553). *ไตรภูมิในงานออกแบบพุทธสถาปัตยกรรมสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นฤมล ชีรวัฒน์. (2525). *พระราชดำริทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. วิทยานิพนธ์อักษรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น. ณ ปากน้ำ. (2530). *จิตรกรรมสมัยอยุธยาตอนกลางและตอนปลายระยะแรกสกุลช่างนนทบุรี ณ วัดชมพูเวกและวัดปราสาท*. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ.
- น. ณ ปากน้ำ. (2537). *วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม*. กรุงเทพมหานคร: ศรีอุตสาหกรรมการพิมพ์.
- น. ณ ปากน้ำ. (2538). *วัดโสมนัสวรวิหาร*. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- น. ณ ปากน้ำ. (2540). *สีมาภคา สมุดข่อยวัดสุทัศนเทพวราราม*. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2523). *ประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์ในพระราชพงศาวดารอยุธยา*. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2532). *ลักษณะการปกครองประเทศสยามแต่โบราณ: พื้นฐานทางเศรษฐกิจ. ในสายธารแห่งความคิด*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สวย.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2537). *หมายเหตุวัฒนธรรมร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร: แพรวสำนักพิมพ์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2538). *ปากไก่และใบเรือ*. กรุงเทพมหานคร: แพรว.

- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2538). *ปัญญาสาตก*. กรุงเทพมหานคร: แม่คำฝาง.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2542). *โคลงโลกนิติ: การศึกษาที่มา*. กรุงเทพมหานคร: แม่คำฝาง.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. (2544). *ประชุมจารึกวัดพระเชตุพนฯ*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- เนื่ออ่อน ขรัวทองเขียว. (2552, เมษายน – มิถุนายน). จิตรกรรมสุริยุปราคาที่วัดราชประดิษฐ์ฯ กับการปรับตัวรับอิทธิพลตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 4. *วารสารไทย* 31(110), 43 – 49.
- นันทนา ชุติวงศ์. (2536, มกราคม – กุมภาพันธ์). หลักเบื้องต้นในการศึกษารูปประติมาในศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์. *ศิลปากร*, 36(1), 39 – 44.
- บรรจบ บรรณรุจิ. (2548). *อสีติมหาสาวก*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญย์ นิลเกษ. (2543). *คัมภีร์วิสุทธิมรรคสำหรับประชาชนเล่มที่สอง*. เชียงใหม่: หจก.เชียงใหม่ บี.เอส.การพิมพ์.
- บำเพ็ญ ระวิน. (2542). *ประชุมพงศาวดารฉบับราชฎี ภาค 3 พระอนาคตวงศ์*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ วิชาการ.
- ปรมาลิขิตชินโรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ. (2539). *พระปฐมสมโพธิกถา*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร
- ประชุมจดหมายเหตุเรื่องสุริยุปราคาในรัชกาลที่ 4 และเรื่องรัชกาลที่ 4 ประชวรและสวรรคต*. (2500). พระนคร: ม.ป.ท.
- ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2405 – 2408*. (2504). พระนคร: ครูสภา.
- ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4*. (2547). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำรามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2405 – 2408*. (2504). พระนคร: ครูสภา.
- ประชุมพงศาวดารเล่มที่ 30*. (2511). กรุงเทพมหานคร: ครูสภา.
- ประมวลพระนิพนธ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, พระราชหัตถเลขา – ลายพระหัตถ์*. (2514). กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด.
- ประวัติวัดมกุฏกษัตริยารามราชวรวิหาร*. (2511). พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานฉลองครบรอบ 100 ปี 18 มกราคม 2511. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.
- ปวเรศวรียาลงกรณ์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2505). *พระราชประวัติและพระราชนิพนธ์บางเรื่องในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. พระนคร: พระจันทร์.
- ปวเรศวรียาลงกรณ์, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (2544). *เฉลิมพระเกียรติในด้านการพระศาสนา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4*. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ปรีชา เกาทอง. (2543). *จิตรกรรมไทยไทยวิจิตร*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ปิยนาด บุนนาค. (2520). *บทบาทของเสนาบดีตระกูลบุนนาค*. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมล.
- เปรมวิทย์ ท่อแก้ว. (2534). การก่อตั้งและขยายตัวของธรรมยุติกนิกายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (พ.ศ. 2394 – 2473). *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ปัญญาสาตก. (2549). กรุงเทพมหานคร: โสภณการพิมพ์.
- ผาสุข อินทรารุช. (2530). *พุทธศาสนาและประติมานวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี.
- พรหมคุณาภรณ์, พระ. (2553ก). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พรหมคุณาภรณ์, พระ. (2553ข). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับสังคายนาในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช 2530 เล่ม 5. (2530). พระนคร: การศาสนา.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 3 พระวินัยปิฎก เล่ม 3 มหาวีถังค์ ภาค 3. (2500). พระนคร: การศาสนา.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 6 พระวินัยปิฎก เล่ม 6 มหาวรรค ภาค 1. (2500). พระนคร: การศาสนา.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 7 พระวินัยปิฎก เล่ม 7 มหาวรรค ภาค 2. (2500). พระนคร: การศาสนา.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 16 พระสุตตันตปิฎก เล่ม 3 ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค. (2500). พระนคร: การศาสนา.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 34 พระสุตตันตปิฎก เล่ม 21 อังคุตตรนิกาย ฉักกนิบาต. (2500). พระนคร: การศาสนา.
- พลอยไพลิน เทพพงษ์. (2552). *งานวิเคราะห์ในมุมมองใหม่: แนวคิดงานจิตรกรรมภาพปริศนาธรรม ในรัชกาลที่ 4. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- พิชญา สุ่มจินดา. (2553, ตุลาคม). บุชบถธรรมาสน์ “ยอดมงกุฎ” ในศาลาการเปรียญวัดราชประดิษฐ์ฯ. *ศิลปวัฒนธรรม*, 31(12), 127 – 145.
- พิชญา สุ่มจินดา. (2555). *ราชประดิษฐ์พิพิธธรศนา*. นนทบุรี: มติชนปากเกร็ด.
- พิริยะ ไกรฤกษ์. (2545). *ศิลปะสุโขทัยและอยุธยา ภาพลักษณ์ที่ต้องเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

- พิเศษ เจียจันทร์พงศ์. (2546). *พระพุทธลีลหิงค์ “จริง” ทุกองค์ ไม่มี “ปลอม” แต่ไม่ได้มาจากลังกา*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์พรินต์ติ้งเซนเตอร์.
- พีสิวีสิริ เปรมกุลนันท์. (2552). *จิตรกรรมฝาผนัง: พระราชประสงค์รัชกาลที่ 4 เรื่องจริยวัตรสงฆ์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพ็ญสุภา สุขคตะ. (2533). *การศึกษาภาพจิตรกรรมในพระอุโบสถวัดนางนองวรวิหาร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไพศาล วิสาโล, พระ. (2546). *พุทธศาสนาไทยในอนาคตแนวโน้มและทางออกจากวิกฤต*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.
- ภาวิดา จินประพัฒน์. (2549). *ขุมลี้มาสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัชราพร ช่างแก้ว. (2530). *พุทธศาสนากับการก่อตัวของรัฐไทยแบบใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรวรรณ พงศ์ศิลป์. (2549). *การศึกษาสถาปัตยกรรมวัดปทุมวนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ภาควิชาศิลปะสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2530). *พระสูตรและอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ เล่มที่ 1*. กรุงเทพมหานคร: เฉลิมชาญการพิมพ์.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2550). *วิสุทธิมรรคแปล ภาค 1 ตอน 1*. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2550). *วิสุทธิมรรคแปล ภาค 1 ตอน 2*. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2552). *พระไตรปิฎกและอรรถกถา แปล พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ*. นครปฐม: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มัลลคอล์ม สมิธ. (2551). *หมอฝรั่งในวังสยาม*. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- ยอน เทเลอ โยเนส. (2474). *ข่าวในตอนต้นรัชกาลที่ 4 ตามหนังสือข่าวในเมืองสิงคโปร์ พ.ศ. 2394*. พระนคร: เดลิเมล์.
- ยอร์ช ฮอว์ เฟลตส์. (2504). *หมอเฮาส์ในรัชกาลที่ 4*. พระนคร: สภาคริสต์จักรในประเทศไทย.

- ยุทธนาวีการ แสงอร่าม. (2553, มีนาคม – เมษายน). จิตรกรรมเรื่องปัญญาชาภิเษกภายในพระวิหารวัดโสมนัสราชวรวิหาร. *ศิลปากร*, 53(2), 55 – 63.
- ราชธรรมนิเทศ, พระ (ระแบบ จูติญาโณ). (2540). *พระวินัยปิฎกโดยย่อ เล่ม 2*. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน, (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ราม วัชรประดิษฐ์. (2539). *พัฒนาการของประวัติศาสตร์ชาติในประเทศไทย พ.ศ. 2411 – 2487*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง. (2553). *พระพุทธรูปในสยาม*. กรุงเทพมหานคร: มิวเซียมเพรส.
- รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกูล. (2553). *จักรวัตติคำฉันท์: ความประพจน์ของราชาแห่งราชาในอุดมคติ. ใน จักรวัตติคำฉันท์และพระประวัติพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพรหมวรานุรักษ์*. อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ หม่อมราชวงศ์ (หญิง) รัตน เกษมสันต์ ณ เมรุวัดกษัตริย์าราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร วันจันทร์ที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- รัตนปัญญาเถระ, พระ. (2550). *ชินกาลมาลีปกรณ์*. กรุงเทพมหานคร: จำไทยเพรส.
- ลิไท, พระยา. (2525). *ไตรภูมิพระร่วง*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- วรรณภา ณ สงขลา. (2535). *จิตรกรรมสมัยอยุธยา ชุดที่ 1 เล่มที่ 3. จิตรกรรมไทยประเพณี*. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ.
- วอลเตอร์ เอฟ. เวลลา. (2514). *แผ่นดินพระนั่งเกล้าฯ*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (2465). *ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร*. พระนคร: ไสภณพิพรรฒธนากร.
- วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (2500). *เทศนาพระราชประวัติสมเด็จพระบรมมหาราชกุมาร พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. พระนคร: รุ่งเรืองธรรม.
- วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (2514). *ประมวลพระนิพนธ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, พระราชหัตถเลขา – ลายพระหัตถ์*. กรุงเทพมหานคร: พุทธอุปถัมภ์การพิมพ์.
- วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (2538). *วินัยมุข เล่ม 3*. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วิยะดา ทองมิตร. (2522). *จิตรกรรมสากลแบบสกุลช่างชรัอินโข่ง*. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ.

- วิไลรัตน์ ย้งรอด. (2539, กรกฎาคม – กันยายน). ภาพ “เครื่องตั้ง” จิตรกรรมพุทธบูชาในสมัยรัชกาลที่ 3. *เมืองโบราณ*, 22(3), 81 – 88.
- วิไลเลขา ถาวรธนาสาร. (2545). *ชนชั้นนำไทยกับการรับวัฒนธรรมตะวันตก*. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- วีรภัทร อารีศิริ. (2549). *พระพุทธเจ้าในภัทรกัลป์: การแสดงออกในงานศิลปกรรมสมัยรัตนโกสินทร์*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วันทนีย ส่งศิริ. (2525). *การขึ้นครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีสุพร ช่วงสกุล. (2530). *ความเปลี่ยนแปลงของคณะสงฆ์: ศึกษากรณีธรรมยุติกนิกาย* (พ.ศ. 2368 – 2464). วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิลปากร, กรม. (2506). *พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ฉบับหอสมุดแห่งชาติรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. พระนคร: ป.พิศนาคะ การพิมพ์.
- ศิลปากร, กรม. (2521). *การแต่งตั้งขุนนางไทยสมัยรัชกาลที่ 5*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- ศิลปากร, กรม. (2525). *วัดสำคัญในกรุงรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพมหานคร: ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.
- ศิลปากร, กรม. (2528). *วรรณกรรมสมัยสุโขทัย*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- ศิลปากร, กรม. (2536). *สถาปัตยกรรมสุโขทัย*. กรุงเทพมหานคร: ฉลองรัตน.
- ศิลปากร, กรม. (2548). *ชุมนุมภาพประวัติศาสตร์แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2554). *พระพุทธรูปสำคัญและพุทธศิลป์ในดินแดนไทย*. กรุงเทพมหานคร: ฟิสิกส์เซนเตอร์.
- สน สีมাত্রัง. (2522). *จิตรกรรมฝาผนังสุโขทัยช่วงรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์.
- สมคิด จิระทัศนกุล. (2533). *พระอุโบสถและพระวิหารในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมชาย ศิริประเสริฐศิลป์. (2529). *การศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมในสมัยรัชกาลที่ 4*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สมพงษ์ แสงอร่ามรุ่งโรจน์. (2536). *หน้าบันพระอุโบสถและพระวิหาร วัดหลวงธรรมยุติกนิกายสมัย
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ภาควิชาศิลป
สถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมเด็จพระวันรัตน์ (ทับ พุทฺธสิริ). (2556, 27 มีนาคม). ค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2556, จาก [http://www
.dhammadjak.net/forums/viewtopic.php?f=38&p=330490](http://www.dhammadjak.net/forums/viewtopic.php?f=38&p=330490)
- สิริวัฒน์ คำวันสา. (2524). *สงฆ์ไทยใน 200 ปี*. กรุงเทพมหานคร: ศรีอนันต์.
- สิทธราชเกรียงไกร, พระยา (ทองคำ สีหุโร). (2508). *นิทานเทียบสุภาษิต*. พระนคร: บรรณาการ.
- สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนาและ อภิชา ชูติพงศ์พิสิฐ. (2546). การเสด็จประพาสสิงคโปร์ของพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. ใน *เอกสารประกอบการเสด็จประพาสนิวยอร์กและนครนิวยอร์ก
กิจของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสพระบรมราชสมภพครบ 150 ปี วันศุกร์ที่ 19
กันยายน 2546 ณ ห้องประชุม 105 อาคารมหาจุฬาลงกรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, หม่อมราชวงศ์. (2535). *พระพุทธปฏิมาในพระบรมมหาราชวัง*.
กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- สุธี คุณาวิชยานนท์. (2546). *จากสยามเก่าสู่ไทยใหม่*. กรุงเทพมหานคร: บ้านหัวแหลม.
- สุริย์รัตน์ วงศ์เสงี่ยมและคณะ. (2549). *จดหมายเหตุงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัวในโอกาสวันพระบรมราชสมภพครบ 200 ปี*. กรุงเทพมหานคร: ครุสภา
ลาดพร้าว.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล, หม่อมเจ้า. (2525, พฤศจิกายน). พระพุทธรูปสำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์. *ศิลป-
วัฒนธรรม*, 4(1), 22 – 34.
- เสภาเรื่องศรีธรรมาธิไชยเชียงเมียง. (2463). พระนคร: โสภณพิพรรณาการ.
- เสฐียรโกเศศ. (2512). *เล่าเรื่องในไตรภูมิ* พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฉาบปกิศจพ นายนุ่ม ภูมมะภูติ.
กรุงเทพมหานคร: อักษรเพชรเกษม.
- แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. (2540). *สีมาภา สมุดข่อยวัดสุทัศน์เทพวราราม*. กรุงเทพมหานคร: เมือง
โบราณ.
- สันติ เล็กสุขุม. (2542). *ศิลปะอยุธยา งานช่างหลวงแห่งแผ่นดิน*. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการ
พิมพ์.
- สันติ เล็กสุขุม. (2548). *จิตรกรรมไทยสมัยรัชกาลที่ 3 ความคิดเปลี่ยนการแสดงออกก็เปลี่ยนตาม*.
กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ.
- สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. (2555). *ปทุมวานานุสรณ์*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น
ติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด.

- หม่องทินอ่อง. (2519). *ประวัติศาสตร์พม่า*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว., (2521). *สังคมไทยสมัยต้นรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325 – 2416*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์.
- อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช. (2547). *อิทธิพลศิลปะจีนในงานจิตรกรรมแบบนอกอย่างสมัยรัชกาลที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อภิเศก เทพคุณ. (2535). *การศึกษาศิลปกรรมแบบพระราชนิยมในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ วัดราชโอรสาราม ราชวรวิหาร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ ภาควิชาโบราณคดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรไท ผลดี. (2537, พฤศจิกายน). จิตรกรรมไทยเรื่องอิเหนา. *อาร์คแอนต์ไอดี*, 2(15), 215 – 221.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2538). *การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของชนชั้นผู้นำไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 4 – พ.ศ. 2475*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อสีติมหาเถระสาวก 80 พระอรหันต์, มปป., กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตธรรม.
- อุบล ลิมสุวรรณ. (2537). *ทัศนะของผู้ปกครองไทยกับคำว่า “ลาว” ในสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325 – 2453*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- อารักษ์ สังหิตกุล. (2549). *ปัญหาสาขาดก*. กรุงเทพมหานคร: โสภณการพิมพ์.
- โอชนา พูลทองดีวัฒนา. (2543). *การศึกษาศิลปกรรมฝาผนังเรื่องศรีธัญชัยภายในพระวิหารวัดปฐมวนารามราชวรวิหาร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี) ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บรรณานุกรมภาษาต่างประเทศ

- Aasen, Clarence. (1998). *Architecture of Siam: a cultural history interpretation*. New York: Oxford University press.
- Coedes, G. (January, 1957), “Traibhumikatha Buddhist Cosmology and Treaty on Ethics,” *East and West*, 7(4), 349 – 352.
- Hall, D.G.E. (1968). *A History of South East Asia*. London: Mcmillion.
- Mill, L.A. (1966). *British Malaya 1824 – 67*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- S.N. Sen. (1979). *History of Modern India 1765 – 1950*. Delhi: Kamal Dhawan.

- S.V. Desika Char. (1983). *Readings in The Constitutional History of India*. Delhi: Oxford University Press.
- Tarling, Nicholas. (2001). *Imperialism in Southeast Asia*. London: Routledge.
- U Maung Maung. (1976). *From Sangha to Laity: Nationalist Movement of Burma, 1920 – 1940*. M.A.: Australian National University.